

Η κυκλική οικονομία, απάντηση στην κλιματική κρίση

Λύσεις στην εξάντληση των φυσικών πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος έρχεται να δώσει η επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση των αποβλήτων

Η τροφή που τρώμε, τα ρούχα που φοράμε, τα πλαστικά και τα ηλεκτρονικά που χρησιμοποιούμε καθημερινά, αλλά και οι μηχανές που όλα αυτά τα επεξεργάζονται και τα παράγουν, συνεισφέρουν και επιδεινώνουν τη μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα, την κλιματική αλλαγή. Η μετάβαση από το μοντέλο «παράγω - χρησιμοποιώ - πετάω», το οποίο εφαρμόζεται σήμερα, στο μοντέλο της κυκλικής οικονομίας αποτελεί, σύμφωνα με τους ειδικούς, τη λύση στο πρόβλημα. Βασική προϋπόθεση στην προσπάθεια αυτή είναι η αλλαγή νοοτροπίας χωρών και λαών, ώστε να εφαρμοστεί αυτό το μοντέλο, στο οποίο αρχικά προιόντα και πόροι αξιοποιούνται για πολύ περισσότερο χρόνο και, στη συνέχεια, τα απορρίμματα τους αποκτούν - με τις κατάλληλες μεθόδους - νέα ζωή και καινούργιες χρήσεις. Για την επιτάχυνση των αναγκαίων αλλαγών, δημιουργήθηκε η πλατφόρμα PACE (Platform for Accelerating the Circular Economy), που ήδη υλοποίησε την Ατζέντα Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, με στόχο να βοηθήσει κυβερνήσεις και επιχειρήσεις να αναθεωρήσουν την ίδια τους για τα απορρίμματα, να τα αναγορίσουν ως πολύτιμο πόρο, να εμπνευστούν επιχειρηματικά μοντέλα προκειμένου να μειώσουν την εξάρτησή τους από σπάνιους πόρους και να «γεννήσουν» καινοτόμες υπηρεσίες, οι οποίες θα αυξήσουν τα έσοδά τους. Η σπατάλη φυσικών πόρων στα τρέχοντα οικονομικά μοντέλα είναι τεράστια και, σύμφωνα με έρευνα των Ηνωμένων Εθνών, η παραγωγή αποβλήτων θα ξεπεράσει δραστικά την αύξηση του πληθυσμού

περισσότερο από το διπλάσιο μέχρι το 2050. Αυτό σημαίνει ότι το σημερινό μοντέλο παραγωγής κάθε άλλο παρά βιώσιμο είναι και πλέον είναι επιβεβλημένη η ανάγκη δημιουργίας μιας πιο λειτουργικής οικονομίας για τους ανθρώπους και το περιβάλλον, ώστε να χρησιμοποιούμε λιγότερο, να σπαταλάμε λιγότερο και να ανακυκλώνουμε περισσότερο.

Στο 1,8 τρισ. ευρώ το όφελος στην ΕΕ έως το 2030

Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει ότι αναβαθμίζουμε το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων, μέσω μιας καλύτερης και εξυπνότερης χρήσης των πόρων. Η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας σε όλους τους τομείς και τις επιχειρήσεις, σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, μπορεί να οδηγήσει στην παραγωγή καθαρού οικονομικού οφέλους ύψους 1,8 τρισ. ευρώ έως το 2030, να αποφέρει περισσότερες από 1 εκατομμύριο νέες θέσεις εργασίας στην ΕΕ και να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Γίνεται λοιπόν ξεκάθαρο ότι το μοντέλο παραγωγής «προμήθειας, παρασκευής, απορρίψης», στο οποίο βασίστηκε μέχρι σήμερα η οικονομία μας και κατά το οποίο κάθε προϊόν αναπόφευκτα φτάνει στο «τέλος της ωφέλιμης ζωής» του, είναι ξεπερασμένο και η κυκλική οικονομία έρχεται να δώσει απαντήσεις και λύσεις την αυξανόμενη ανησυχία για την εξάντληση των φυσικών πόρων και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

4,5 τόνοι αποβλήτων τον χρόνο ανά άτομο

Είναι χαρακτηριστικό ότι κάθε χρόνο στην ΕΕ χρησιμοποιούνται σχεδόν 15 τόνοι υλικών ανά άτομο, ενώ κάθε πολίτης της ΕΕ παράγει, κατά μέσο όρο, πάνω από 4,5 τόνο αποβλήτων ετησίως, εκ των οποίων πάνω από το μισό καταλήγει σε ΧΥΤΑ. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία προϋποθέτει τη στροφή στην επαναχρησιμοποίηση, επισκευή, ανανέωση και ανακύκλωση υφιστάμενων υλικών και προϊόντων. Έτσι, ό,τι προηγουμένως θεωρούνταν «απόβλητο», θα μπορεί πλέον να μετατρέπεται σε πρώτη ύλη. Η υιοθέτηση του μοντέλου αυτού αφορά όλες τις επιχειρήσεις, μεγάλες αλλά και μικρές. Μάλιστα στην ΕΕ υπάρχει ήδη σχέδιο δράσης που αφορά τη μετάβαση αυτή. Αλλωστε εδώ και χρόνια η κυκλικότητα έχει δημιουργήσει επιχειρηματικές ευκαιρίες. Για παράδειγμα το 2016, οι κυκλικές δραστηριότητες, όπως η επισκευή, η επαναχρησιμοποίηση ή η ανακύκλωση δημιουργήσαν προστιθέμενη αξία περίπου 147 δισ. ευρώ, ενώ η αξία των σχετικών

επενδύσεων ανήλθε περίπου στα 17,5 δισ. ευρώ. Στην Ευρώπη, η ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων κατά την περίοδο 2008 - 2016 αυξήθηκε και η συνεισφορά των ανακυκλωμένων υλικών στη συνολική ζήτηση υλικών παρουσιάζει συνεχή βελτίωση. Μάλιστα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συνεχίσει να εργάζεται προς την κατεύθυνση ενός πλαισίου διευκόλυνσης της κυκλικής οικονομίας, το οποίο θα συνδυάζει κανονισμούς, έρευνα και καινοτομία, κίνητρα, ανταλλαγή πληροφοριών, και στήριξη για τις εθελοντικές προσεγγίσεις σε βασικούς τομείς. Απαιτούνται επίσης, νέα χρηματοοικονομικά και λογιστικά πλαίσια που θα ενθαρρύνουν την αποδοτική χρήση των πόρων και την κυκλικότητα αντί για την υπέρμετρη κατανάλωση.

Ενδεικτικό είναι ότι ο μέσος καταναλωτής πετάει (συνήθως στα απορρίμματα) 31 κιλά ρούχα κάθε χρόνο και σύμφωνα με το ίδρυμα Ellen MacArthur Foundation - η υφαντουργία θα ευθύνεται το 2050 για το 26% του παγκόσμιου αποτυπώματος άνθρακα. Τα ηλεκτρονικά είναι μια ακόμα σοβαρή πηγή προβλημάτων, καθώς λιγότερο από το 20% ανακυκλώνεται, ενώ σημαντικές πρώτες ύλες όπως σίδηρος, χαλκός και χρυσός (αξίας 57 δισ. δολαρίων μόνο το 2019) καταλήγουν στα σκουπίδια. Το ερώτημα στο οποίο πρέπει να δοθεί απάντηση είναι: Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα απορρίμματα αυτά προς όφελος του περιβάλλοντος και της οικονομίας;

Η εφαρμογή στη χώρα μας

Στην Ελλάδα το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δημοσίευσε τον Δεκέμβριο 2018 την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, που συνάδει με την ευρωπαϊκή στρατηγική. Η χώρα μας παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες εφαρμογής αυτού του παραγωγικού - οικονομικού μοντέλου σε:

- διαθέσιμους φυσικούς πόρους και αξιοποιήσιμους δευτερογενείς πόρους και απόβλητα
 - επιστημονικό δυναμικό και τεχνογνωσία, αλλά και παραγωγική και τεχνική παράδοση σε τεχνικά επαγγέλματα
 - πρωτογενή τομέα με δυνατότητες ανάπτυξης και ανάγκες εκσυγχρονισμού και μείωσης του κόστους παραγωγής
 - αλλαγές που γίνονται στον τομέα διαχείρισης αποβλήτων.
- Πλέον είναι δεδομένο ότι η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα μπορεί να τροφοδοτήσει ένα ποιοτικό άλμα στην οικονομία, που θα αποτελεί αναπτυξιακό μετασχηματισμό, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, θα τροφοδοτήσει τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, τη δημιουργία νέων επαγγελματιών και την κοινωνική οικονομία, που είναι ακόμα σε πολύ χαμηλό επίπεδο στην Ελλάδα.
- Αν και σύμφωνα με στοιχεία του ΣΕΒ η Ελλάδα καταγράφει ακόμα χαμηλές επιδόσεις έναντι των ευρωπαϊκών χωρών σε σημαντικούς τομείς της κυκλικής οικονομίας, όπως για παράδειγμα η διαχείριση αποβλήτων, μπορεί και θα πρέπει να την αξιοποιήσει, ως ένα σύγχρονο οικονομικό μοντέλο που θα βοηθήσει τη χώρα στην προσέκλιση επενδύσεων και την παραγωγή αξίας για το περιβάλλον και την κοινωνία.

Η κυκλική οικονομία στην Ελλάδα μπορεί να τροφοδοτήσει τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, τη δημιουργία νέων επαγγελματιών και την κοινωνική οικονομία